

ת ל מ ו ד

דינים בהעמקה ומבוא לתושבע"פ

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	מבוא לתושבע"פ,	
הלכות ציצית ותפילין	—	$(12 \times 1) + (8 \times 2)$	— 28 נקודות
פרק שני	—	"במעגלי ההלכה"	— 72 נקודות
או			
פרק שלישי	—	"משנה ברורה"	— 72 נקודות
סה"כ	—		100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל-פה, הלכות ציצית ותפילין

(28 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה — 12 נקודות), ועל שתיים מהשאלות 2-4 (לכל שאלה — 8 נקודות).

ענה על שאלה 1 — שאלת חובה.

1. מבוא לתושבע"פ

- א. (1) בתקופת הזוגות — מה היה התפקיד של כל אחד מן החכמים בכל זוג?
 (2) היכן נחתם התלמוד הירושלמי, ומדוע הוא נקרא בשם זה?
 (6 נקודות)
- ב. מה היו הגורמים ליצירה הנרחבת של ספרי פסיקה ושו"ת במהלך הדורות? כתוב שני גורמים.
 (6 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 2-4.

2. מבוא לתושבע"פ

- א. מדוע לא ניתנה התורה שבעל פה גם היא בכתב? כתוב שני טעמים. (4 נקודות)
- ב. מהו החיבור ההלכתי המכונה "המפה", ומנהיגה של איזו עדה הוא משקף? (4 נקודות)

3. הלכות תפילין — סימן כ"ו

- א. אדם מממהר לצאת לדרך ויספיק להניח רק אחת מן התפילין, ובהמשך היום יניח גם את התפילין שלא הספיק להניח בבוקר. יש מחלוקת בין הפוסקים אם יניח תפילין של ראש או תפילין של יד לפני יציאתו לדרך.
 כתוב נימוק לכל אחת מן הדעות. (4 נקודות)
- ב. מה יברך אדם שמניח תפילין של יד בלבד, ומה יברך אדם שמניח תפילין של ראש בלבד?
 פרט דעות שונות. (4 נקודות)

4. הלכות תפילין — סימן כ"ז

- א. כתוב שני קשיים שיש לבעל שיער ארוך בהנחת תפילין כהלכה. (4 נקודות)
- ב. יש מחלוקת בין הפוסקים בשאלה על איזו יד יניח את התפילין אדם שכותב בידו הימנית ואת כל הפעולות האחרות עושה בידו השמאלית.
 כתוב נימוק לכל אחת מן הדעות, וציין מהו המנהג על פי דברי הרמ"א. (4 נקודות)

בחר בפרק שני או בפרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מהשאלות 5-11 (לכל שאלה — 12 נקודות).

5. זהירות בדרכים

א. הרב עובדיה יוסף נשאל אם כוהן שגרם לתאונה קטלנית רשאי לשאת את כפיו בברכת כוהנים.

(1) אחרי איזו תאונה מותר לכוהן להמשיך לשאת את כפיו, ואחרי איזו תאונה אסור לו? נמק.

(2) גם אם מותר לכוהן להמשיך לשאת את כפיו אחרי תאונה, הוא נדרש לעשות דבר-מה קודם לכך. מהו?

(6 נקודות)

ב. "אין כל היגיון במשפט: 'אתמול נהגתי מהר וכמעט התנגשתי' – אבל ברוך ה' לא קרה כלום" (הרב אביגדור נבנצל).

הסבר את טענתו של הרב נבנצל. (6 נקודות)

6. קשרי עובד ומעביד

א. "כל הכובש שכר שכיר – עובד בחמישה שמות [=לאווין]... ועשה".

ציין שלוש מצוות (עשה או לא תעשה) ש"הכובש שכר שכיר" עובר עליהן. (4 נקודות)

ב. (1) הרב נחום רבינוביץ התיר לנהל שיחות טלפון פרטיות על חשבון המעסיק אם מתקיימים שני תנאים.

מה הם שני התנאים?

(2) לפי הרב חיים דוד הלוי, אף אם פועלים חשים כי המעסיק שלהם מנצל אותם, אסור להם להתבטל בשעות העבודה.

כתוב את הנימוק לפסיקה זו, ובסס את הפסיקה על סיפור מן התורה.

(8 נקודות)

7. תקנת יום העצמאות

- א. (1)** כתוב שלושה נימוקים של הפוסקים לחגוג את יום העצמאות.
- (2)** כתוב שני נימוקים של הפוסקים שלא לברך על ההלל ביום העצמאות.
- (8 נקודות)
- ב.** הרב צבי יהודה הכהן קוק התקשה להצטרף לחוגגים את החלטת האו"ם בדבר הקמת מדינת ישראל. הסבר מדוע. (4 נקודות)

8. כללי מלאכות שבת

- א.** היה אפשר להניח כי נשים יהיו פטורות מהלכות שבת אחדות, אולם נשים חייבות בכל הלכות שבת – מצוות עשה ואיסור מלאכות.
- הסבר את ההנחה שלפיה נשים יהיו פטורות, והסבר מדוע הנחה זו שגויה. (6 נקודות)
- ב.** הסבר את המושגים (1) - (2), והדגם כל אחד מהם:
- (1) מתעסק.
- (2) מרבה בשיעורים.
- (6 נקודות)

9. כללי מלאכות שבת

- א. (1)** ציין מלאכה שנחשבת "שלא לצורך גופה", ובאר מדוע מלאכה זו נחשבת "שלא לצורך גופה".
- (2)** כתוב את דינו של העושה מלאכה זו בשבת.
- (6 נקודות)
- ב. (1)** באר את המושג ההלכתי "פסיק רישא".
- (2)** ציין מעשה שנחשב "פסיק רישא דניחא ליה", ומעשה שנחשב "פסיק רישא דלא ניחא ליה".
- (6 נקודות)

בית ומשפחה**10. איסור ייחוד; על התשובה**

א. (1) ציין שני מצבים שבהם גבר ואישה שאינם קרובי משפחה שוהים לבד בחדר, ואף על פי כן אינם עוברים על איסור ייחוד. בתשובתך כתוב את הנימוק לכל אחד מן המצבים.

(2) גבר ואישה נוסעים לבד במכונית, לא בשעת הדחק ולא במקום סכנה.

הם אינם עוברים על איסור ייחוד, אם מתקיימים שני תנאים.

כתוב את שני התנאים.

(8 נקודות)

ב. "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי, כ"ד, ט"ז).

הרב יצחק הוטנר כתב שני ביאורים לפסוק זה. בביאור אחד הוא תומך ואת האחר הוא שולל.

כתוב את הביאור שהרב הוטנר תומך בו. על פי ביאור זה, הסבר מהי "נפילה", וכיצד יש

להתמודד עמה. (4 נקודות)

11. כלכלה ומשפחה

א. (1) "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנהיג לך פֶּחַח לַעֲשׂוֹת חֵיל" (דברים, ח', י"ח).

כתוב מה נלמד מן המילים המודגשות בנוגע לרכוש של אדם. בתשובתך הסבר מדוע

לא נאמר 'וזכרת כי ה' אלקיך נותן לך חיל'.

(2) מה הייתה העמדה של בני גד ובני ראובן כלפי רכוש, ומהי העמדה שהציב לפניהם

משה רבנו? פרט.

(8 נקודות)

ב. "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה".

לפי מאמר חז"ל זה, מהי המידה הרעה שיש להתרחק ממנה, ולאיילו עברות נוספות מידה זו

עלולה לגרום? (4 נקודות)

בחר בפרק שני או בפרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.
פרק שלישי — "משנה ברורה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מהשאלות 12-18 (לכל שאלה — 12 נקודות).

12. הלכות ציצית — סימן ח'

- א. (1)** אדם פשט את טליתו, והתכוון לחזור ולהתעטף בה מיד. יש מחלוקת בין הפוסקים אם עליו לברך שוב.
כתוב נימוק לכל אחת מן הדעות.
- (2)** נפלה טליתו שלא במתכוון מעל כל גופו, ורוצה לחזור ולהתעטף בה — לפי כל הפוסקים עליו לברך שוב. נמק מדוע.
(8 נקודות)
- ב.** החולץ תפילין כדי להיכנס לבית הכיסא, ומתכוון לחזור ולהניחן מיד — צריך לחזור ולברך. נמק מדוע מקובל דין זה על כל הפוסקים, והסבר מדוע יש מחלוקת בנוגע להסרת הטלית לפני כניסה לבית הכיסא. (4 נקודות)

13. דיני ברכת התורה — סימן מ"ז

- א. (1)** יש מחלוקת בין הפוסקים אם אדם שהיה ער כל הלילה חייב בברכות התורה בבוקר. כתוב את נימוק הסוברים שעליו לברך, וכתוב באיזה מקרה יהיה חייב בברכות התורה לכל הדעות.
- (2)** במחלוקת שנזכרת בסעיף א (1) פסק בעל ה"משנה ברורה" שאין לברך, אך הוסיף שתי עצות. כתוב את שתי העצות.
(9 נקודות)
- ב.** אדם שמתעורר לאחר חצות הלילה, ומתכוון לחזור לישון — רשאי לברך את ברכות השחר באמצע הלילה.
ציין ברכה אחת שעליו לומר בלי חתימה, וברכה אחת שעליו לומר בלי הזכרת השם.
(3 נקודות)

14. הלכות תפילה — סימן פ"ט

- א. (1)** הגדר את "זמן עלות השחר", והסבר מדוע אדם שיוצא לדרך רשאי להתפלל עם עלות השחר.
- (2)** אדם עומד לצאת לדרך. הוא יודע כי בהיותו בדרך לא יוכל לכוון את לבו בפסוק הראשון של קריאת שמע.
מהו הזמן המוקדם ביותר שבו הוא רשאי לקרוא קריאת שמע, ומהו הזמן המוקדם ביותר שבו הוא רשאי לברך על התפילין?
(7 נקודות)
- ב.** יש מחלוקת בין הפוסקים אם אדם שהתחיל לאכול לפני עלות השחר צריך להפסיק כדי להתפלל. כתוב נימוק לכל אחת מן הדעות, וציין את ההלכה למעשה. (5 נקודות)
- /המשך בעמוד 7/

15. הלכות תפילה – סימן צ'

- א.** אדם מתפלל תפילת שחרית בבית הכנסת. הוא ממחר לצאת לדרך, ורוצה להקדים להתפלל תפילת עמידה לפני הציבור.
מה אסור לו לעשות ומדוע, ומה הוא רשאי לעשות?
(6 נקודות)
- ב.** "בית המדרש קבוע קדוש יותר מבית הכנסת, ומצווה להתפלל בו יותר מבית הכנסת, והוא שיתפלל בעשרה" (שולחן ערוך).
למרות הלכה זו, יש אנשים שמותר להם להתפלל בבית המדרש גם ביחידות, אך לא דרך קבע.
(1) מי הם האנשים שהיתר זה מיועד להם, ומדוע התירו להם?
(2) מדוע אסור לאנשים אלה לנהוג כך דרך קבע?
(6 נקודות)

16. הלכות תפילה – סימן ק"ח

- א.** אדם שכח להתפלל תפילת ערבית, ורוצה להשלים תפילה זו למחרת בבוקר.
(1) מתי עליו להשלים את התפילה לכתחילה? נמק.
(2) אם לא השלים בזמן הראוי לכתחילה, עד מתי יוכל להשלים את התפילה? נמק.
(6 נקודות)
- ב.** (1) כתוב מצב שבו אפשר להשלים תפילת ערבית עד חצות היום שלמחרת. נמק.
(2) לאיזו תפילה אין תשלומין כלל? נמק.
(6 נקודות)

17. כללי מלאכות שבת

- א.** היה אפשר להניח כי נשים יהיו פטורות מהלכות שבת אחדות, אולם נשים חייבות בכל הלכות שבת – מצוות עשה ואיסור מלאכות.
הסבר את ההנחה שלפיה נשים יהיו פטורות, והסבר מדוע הנחה זו שגויה. (6 נקודות)
- ב.** הסבר את המושגים (1)–(2), והדגם כל אחד מהם:
(1) מתעסק.
(2) מרבה בשיעורים.
(6 נקודות)

18. כללי מלאכות שבת

א. (1) ציין מלאכה שנחשבת "שלא לצורך גופה", ובאר מדוע מלאכה זו נחשבת "שלא לצורך גופה".

(2) כתוב את דינו של העושה מלאכה זו בשבת.
(6 נקודות)

ב. (1) באר את המושג ההלכתי "פסיק רישא".

(2) ציין מעשה שנחשב "פסיק רישא דניחא ליה", ומעשה שנחשב "פסיק רישא דלא ניחא ליה".
(6 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך